

PODVODNI GREBENI so posledica oblikovanosti morskega dna ali rezultat struktur, ki jih tvorijo morski organizmi, na primer korale. Odlikuje jih velika prostorska raznolikost in posledično izjemna pestrost vrst in združb. V slovenskem morju jih oblikuje trdno morsko dno, ki se vzdolž celotne obale bolj ali manj strmo dviguje iz sedimenta. Najbolj izraziti so na območju piranske punte, med Fieso in Strunjanom ter pred rtom Ronek, kjer greben gradijo tudi kolonije kamene korale. **Omejitev sidranja in/ali ureditev priveznih mest bi pomembno zmanjšala ogroženost podvodnih grebenov.**

TRAVNIKI POZEJDONKE so eden ključnih ekosistemov Sredozemskega morja. Proizvajajo velike količine kisika in organske snovi, so življenjski prostor številnim morskim organizmom, šopi trave pa s svojim gibanjem tudi močno upočasnjujejo valovanje in s tem delovanje morja na morskem obrežju. Travnik v morju ob obalni cesti med Žusterno in Izolo, je edini ostanek nekdanjega pogostega življenjskega okolja na morskem dnu Tržaškega zaliva. **Njegov nadaljnji obstoj najbolj ogrožajo posegi v morskobrežje, sidranje, slabe svetlobne razmere in veliko število trdnih delcev, ki se usedajo na morskobrežno dno.**

ESTUARIJI se oblikujejo na naplavinah v ustjih rek in potokov. So območja prehoda med morskim, sladkovodnim in kopenskim ekosistemom, z visoko proizvodnjo organske snovi, z zelo različnimi življenjskimi okolji ter pestrim rastlinskim in živalskim svetom. Na slovenski obali se estuariji nikjer ne pojavljajo v popolnoma naravni obliki, saj so brežine izlivnih delov rek in potokov vsaj deloma spremenjene.

OBALNE LAGUNE so plitva vodna telesa, delno ali skoraj popolnoma ločena od morja. Voda v lagunah je lahko morska ali brakična in temu primerna je prisotnost rastlinskih in živalskih vrst ter življenjskih okolij. Lagune so pomemben življenjski prostor nekaterih vrst ptic, združb slanoljubnega rastlinja in morskih cvetnic ter nekaterih ribjih vrst. Na slovenski obali imamo dve laguni – brakični Škocjanski zatok in laguno Stjužo v Strunjanu.

Pomorskih sektorji, ki lahko ključno vplivajo na doseganje ciljev morskih zavarovanih območij in območij Natura 2000 v slovenskem morju: pomorski promet, gospodarski in priložnostni ribolov, rekreativna plovba in marikultura.

Natura 2000 nad in pod morskobrežno gladino je:

- evropsko omrežje območij, kjer se razvojne aktivnosti in posegi usklajujejo z aktivnostmi za ohranjanje biotske raznovrstnosti,
- način za spoznavanje morskobrega okolja in njegovega delovanja,
- priložnost za javno razpravo za opredelitev in uresničevanje celostnega in trajnostnega gospodarjenja z morjem in morskobrežjem.

Projekt **PHAROS4MPAs** se posveča opredeljevanju vpliva Modre rasti na morskobrežna zavarovana območja in območja Natura 2000 ter oblikovanju usmeritev in priporočil načrtovalcem razvoja posameznih pomorskih sektorjev in odločevalcem za preprečitev ali zmanjšanje negativnih vplivov ključnih sektorjev na morskobrežno okolje.

Izdal: Zavod RS za varstvo narave v okviru projekta MedPAN North (www.medpannorth.org)

Ponatis in priredba v okviru projekta PHAROS4MPAs (<https://pharos4mpas.interreg-med.eu/>)

Tekst: Robert Turk, Tina Trampuš

Fotografije: Tilen Genov – društvo Morigenos, Lovrenc Lipej, Tihomir Makovec, Andrej Sovinc

Tisk in oblikovanje: Birografika BORI d.o.o., 2013

Naklada: 2.000 izvodov

Izola 2019

ZAVOD REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA VARSTVO NARAVE

**OHRANJANJE MORSKE
BIOTSKE RAZNOVRSTNOSTI**
GLOBALNI IZZIVI - LOKALNI UKREPI

NATURA 2000 POD IN NAD MORSKO GLADINO

Ohranjati morsko biotsko raznovrstnost pomeni ohranjati ekosistemske usluge morja in morskega obrežja, torej usluge, ki jih to okolje zagotavlja ljudem. Te so številne in nenadomestljive: oskrba s hrano in zdravi, življenjsko okolje prebivalcev in obiskovalcev, uravnavanje podnebja, čiščenje odplak idr. Ker 60 % svetovnega prebivalstva živi na obalah svetovnih morij ter se kar 90 % vrst morskih organizmov razmnožuje v njihovih obalnih vodah, je ohranjanje uslug in morske biodiverzitete še toliko bolj pomembno. Istočasno zahteva tudi spremembo dosedanjega načina izkoriščanja morja in naravnih virov, za katerega sta značilna prekomeren lov rib in degradacija pomembnih morskih življenjskih okolij kot so podvodni travniki, rečna ustja in koralni grebeni.

Sredozemsko morje je ena od svetovnih vročih točk biotske raznovrstnosti, saj kljub temu, da zavzema le 0,7% svetovnih oceanov gosti kar desetino vseh znanih vrst morskih organizmov. Za ohranjanje tega nenadomestljivega bogastva je odgovorna tudi Slovenija, ki v svoji sicer skromni tisočinki sredozemskega morskega obrežja, premore veliko pestrost vrst in življenjskih okolij.

Eno od pomembnejših orodij za trajnostno izkoriščanje morja in njegovih naravnih virov je oblikovanje **omrežja morskih območij Natura 2000**. Njegov glavni namen je **zagotoviti ugodne pogoje za ohranitev vrst in življenjskih okolij**, ki so predstavljeni v tej zloženki.

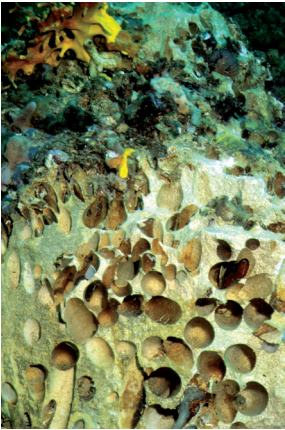

VELIKA PLISKAVKA je edini delfin, ki je stalno navzoč v slovenskem morju. V najsevernejšem delu Jadrana in torej tudi v slovenskih vodah se stalno zadržuje lokalna populacija, ki šteje približno 70 osebkov. Med pomembnejšimi vzroki ogroženosti velike pliskavke v slovenskem morju sta predvsem zmanjševanje ribjih staležev in hrup zaradi pomorskega prometa. **Ustrezno načrtovanje izvajanja ribolovnih dejavnosti in predvsem nadaljnjega razvoja pomorskega prometa je zato ključnega pomena za njihovo prisotnost v našem morju.**

ŽELVO KARETO lahko srečamo v vseh svetovnih morjih, njena gnezdišča pa so omejena na peščene obale zmernege pasu. Nam najbližja gnezdišča so na obalah otoka Zakynthos v Grčiji. Severni Jadran je zaradi svoje plitvosti idealno prehranjevalno območje, saj se mlade želve prehranjujejo pretežno z živalmi, ki živijo na morskem dnu. **Kareto najbolj ogroža pozidava plaž na katerih gnezdi, pri nas pa predvsem onesnaževanje morja, pomorski promet ter ribolov.** Srečanje s stoječo mrežo, ki je najpogostejše ribolovno orodje v našem morju, je za želvo največkrat usodno, saj se želva zaduši.

LEŠČUR je največja sredozemska školjka, njeno značilno življenjsko okolje pa so podvodni travniki. V višino lahko zraste do 120 cm in je v muljevitem in peščenem dnu dobrodošla »podlaga« za številne sesilne živali in tudi za nekatere alge. Vrsta je danes v celotnem Sredozemlju ogrožena predvsem zaradi pojava masovnih poginov zaradi okužbe s parazitom Haplosporidium pinnae, **v slovenskem morju pa k ogroženosti pomembno prispeva sidranje v morskih zavarovanih območjih in območjih Natura 2000.**

MORSKI DATELJ je školjka, ki živi v rovi, ki jih dolbe v kamnito podlago. Raste zelo počasi, le par milimetrov na leto, z vrtnanjem v apnenec ali peščenjak pa ustvarja številne nove življenjske niše, ki jih izkoriščajo drugi morski organizmi. Nabiranje morskih datljev, ki pomeni razbijanje kamnite podlage, zato ne ogroža le datljev samih pač pa povzroča nepopravljivo škodo v celotnem obalnem morskem ekosistemu.

SREDOZEMSKI VRANJEK

je izrazito morska ptica, ki živi le v Sredozemlju in Črnem morju. Gnezdi na odmaknjenih skalnih obalah in otočkih in se prehranjuje na morju, izključno z ribami. Je izvrsten potapljač, ki lovi plen tudi več deset metrov globoko. V Sloveniji ne gnezdi, pač pa se na školjčičiščih pred Sečoveljskimi solinami, Strunjanom in Debelim rtičem od pozne pomladi do pozne jeseni, zadržuje tudi več kot 2000 osebkov, kar je dobra desetina celotne populacije.

PEŠČENE SIPINE, ki so stalno pod morsko gladino in se nahajajo med najnižjo mejo oseke in 20 m globine, običajno gostijo travnike male morske trave in kolenčaste cimodoceje ter zelo pestro favno nevretenčarjev. V slovenskem morju je to življenjsko okolje dokaj redko, pod 10 metri globine pa tudi brez značilnih travnikov. Da ni bilo vedno tako lahko sklepamo po ostankih koreninskih prepletov pozejdonke na Brajdah, plitvini, dve milj pred Piranom.

Varovanje vrst in življenjskih okolij je mogoče le z upoštevanjem varstvenih ciljev morskih zavarovanih območij in območij Natura 2000 pri oblikovanju pomorskega prostorskega načrta in pri strateških razvojnih načrtih posameznih pomorskih sektorjev.